

De organen van toezicht en advies

Michel Magits

Dit hoofdstuk bespreekt de bronnen met betrekking tot het Rekenhof, de Raad van State en andere administratieve rechtscolleges, alsook het Grondwettelijk Hof. Bovendien besteedt het enige aandacht aan de talrijke adviescolleges. Het grote aantal adviesorganen en hun doorgaans onregelmatige werking bemoeilijken het opstellen van een algemeen overzicht.

1. Het Rekenhof

1.1. Bibliografie

BOON (A.), JACOBS (P.-L.). *Begrotingsgids*. Zaventem, 1992- (met latere bijwerkingen).

DAERDEN (F.), DUMAZY (W.). *La dette des pouvoirs publics*. Brussel, 2003.

MATTHIJS (H.), NAERT (F.), VUCHELEN (J.). *Handboek openbare financiën*. Antwerpen, 2001.

RION (P.), AERTS (E.), VANDENBULCKE (A.). *Het Rekenhof. Geschiedenis van een controleinstelling. Tussen traditie en vernieuwing*. Tielt, 1999.

1.2. De instelling

Na de omwenteling van 1830 werd, zelfs voor de afkondiging van de grondwet door de Volksraad, bij decreet van 30 december 1830, een Rekenhof opgericht, ten einde een controle van 's lands financiën door de wetgevende macht mogelijk te maken. De grondwet van 7 februari 1831 legde deze oprichting, die oorspronkelijk tijdelijk was, in artikel 116 definitief vast. De organieke wet van 29 oktober 1846, die het tijdelijk decreet van 1830 verving in uitvoering van de grondwetsartikels 116 en 139, bepaalde de bevoegdheden en de organisatie van het Rekenhof. Deze organieke wet is, weliswaar met een aantal wijzigingen en toevoegingen, nog steeds van toepassing.

In uitvoering van de wet van 28 juni 1932 op het gebruik van de talen in bestuurszaken bepaalde het huishoudelijk reglement van 13 juni 1935 dat het Rekenhof voortaan zou bestaan uit een Nederlandstalige kamer en een Franstalige kamer, die de zaken van hun respectieve taalgroep zouden behandelen. Op 5 februari 1998 werd dit huishoudelijk reglement aangepast aan de nieuwe structuren van de Belgische staat. Elke kamer bestaat uit zes voor een termijn van zes jaar door de Kamer van Volksvertegenwoordigers benoemde leden.

Het Rekenhof is belast met het nazicht en de vereffening van de rekeningen van het algemeen bestuur en van al wie ten aanzien van de staatskas rekenplichtig

is. De opdracht van het Rekenhof is deels administratief, deels rechtsprekend. In het kader van zijn administratieve functie oefent het Rekenhof toezicht uit over de financiële verrichtingen van de Staat (sinds de bijzondere wet van 16 januari 1989 ook Gemeenschappen en Gewesten) en van de provincies. Deze controle op de uitgaven geschiedt in principe vooraleer deze uitgaven worden verricht: het Rekenhof waakt erover dat geen artikel van de uitgaven der begroting wordt overschreden en dat geen overschrijvingen plaatsvinden. Voorts stelt het sinds de wet van 16 maart 1954 de rekeningen van de verschillende besturen van de staat vast, namelijk van de functioneel gedecentraliseerde organen van openbaar nut, hoewel dit hier *a posteriori* geschiedt.

Het Rekenhof onderzoekt de werkelijkheid, de regelmatigheid en de wettigheid van de uitgaven, maar laat zich niet in met de opportuniteit ervan. In principe kan geen bevel tot betaling door de rijkskas ten uitvoer worden gelegd of het moet bekleed zijn met het voorafgaand visum van het Rekenhof. Deze regel kent evenwel een zeer groot aantal uitzonderingen, zodat het overgrote deel van de uitgaven slechts achteraf van een visum wordt voorzien. Deze administratieve controletaak wordt vervuld ten behoeve van de wetgevende macht. De algemene rekeningen van de Federale Staat, de Gemeenschappen en de Gewesten worden door het Rekenhof afgesloten en samen met zijn opmerkingen aan de respectieve Parlementen voorgelegd.

Als rechtsprekend college stelt het Rekenhof bij wijze van eindarresten de rekeningen der rekenplichtigen vast en bepaalt het bedrag van de sommen welke op de door de ministers afgevaardigde ordonnateurs dienen te worden verhaald. Het is tevens bevoegd om in bepaalde gevallen aan de rekenplichtigen en ordonnateurs geldboeten op te leggen. Tegen de arresten van het Rekenhof is slechts een voorziening in cassatie mogelijk.

1.3. *Archieven en publicaties*

Het Rekenhof valt onder de bepaling van de archiefwet die stelt dat archieven ouder dan honderd jaar in het Rijksarchief dienen gedeponneerd.

In de praktijk zal men zich voornamelijk moeten wenden tot de publicaties van het Hof. In de eerste plaats dient melding gemaakt van het aan het Parlement gerichte

Boek van het Rekenhof. Cahier de la Cour des comptes. Brussel, 1830-.

Hoewel de grondwet slechts opmerkingen van het Rekenhof vereist met betrekking tot de algemene rekeningen van de Staat, neemt dit boek ook verslagen op met betrekking tot de jurisdictionele taak van het Hof. Tot 1969/1970 bevatte dit boek, naast de opmerkingen, ook de algemene rekeningen van de staat en van de openbare diensten van categorie A. Vanaf 1970/1971 worden deze rekeningen echter gedeponneerd in de bibliotheek van de Kamer van Volksvertegenwoordigers en de Koninklijke Bibliotheek.

Sinds het 155^e boek (1998-99) zijn de jaarlijkse boeken beschikbaar op www.ccrek.be. Ook de jaarverslagen van het Rekenhof, alsook afzonderlijke rapporten en de arresten sinds 1997 zijn elektronisch te raadplegen.

2. De Raad van State

2.1. Bibliografie

- ARTS (A.) e.a. *De verhouding tussen het Arbitragehof, de Rechterlijke Macht en de Raad van State. Verslagboek van het symposium van 21 oktober 2005*. Brugge, 2006.
- BAERT (J.), DEBERSAQUES (G.). *Raad van State, Afdeling Administratie*. Brugge, 1996.
- BAETEMAN (G.), DEBERSAQUES (G.), VAN DAMME (M.). *50 jaar Raad van State*. Brugge, 1998.
- BREWAEYS (E.). *Raad van State, wetgeving en procedure*. Brugge, 2004.
- BUCH (H.). L'évolution du Conseil d'Etat de Belgique, in *Etudes et documents*, 1964, p. 175-209.
- CEREXHE (E.), LAMBOTTE (C.). *Le Conseil d'Etat*. Brussel, 1992.
- DEBERSAQUES (G.) e.a., eds. *Rechtsbescherming door de Raad van State, 15 jaar proceduriële vernieuwing*. Brugge, 2004.
- LEROY (M.). *Contentieux administratif*. Brussel, 2004.
- Raad van State. Liber memorialis 1948-98*. Gent, 1999.
- SALMON (J.). *Le Conseil d'Etat. Tome I*. Brussel, 1994.
- SIRJACOBS (I.), VANDEN BOSCH (H.). *Les juridictions administratives en Belgique depuis 1795. De administratieve rechtscolleges in België sinds 1795*. Brussel, 2006, 2 dln.
- WINTGENS (L.J.), eds. *De adviesbevoegdheid van de Raad van State. La compétence d'avis du Conseil d'Etat*. Brugge, 2003.

2.2. De instelling

Tijdens het Ancien Régime was de Raad van State, zowel in de Nederlanden als in Frankrijk, vooral een regeringsorgaan zonder rechterlijke bevoegdheid, wel met een adviserende functie voor het beleid van de Staat. Afschaft in 1792, werd een Raad van State ingesteld bij de Grondwet van het jaar VIII (1800) met een dubbele bevoegdheid: de ontwerpen van wetten en algemene reglementen opstellen en administratieve geschillen beslechten.

In feite vervulde hij op die wijze een rol in het algemeen beleid van de Staat. Dit bleef zo in het Koninkrijk der Nederlanden (1815-1830). Daarom werd de Raad van State door de (Zuid-Nederlandse) oppositie sterk aangevallen. De Belgische revolutionairen hebben dan ook de Raad van State afschaft, zodat de Belgische grondwet niet voorzag in de oprichting van een Raad van State, onder andere uit vrees voor een beperking van de scheiding der machten en van de ministeriële verantwoordelijkheid.

In de loop van de volgende jaren werden echter reeds voorstellen geformuleerd om een Raad van State in te richten. De nood aan een Raad van State deed zich immers onmiddellijk voelen. Zo diende de toelating voor een mijnconcessie volgens de wet van 21 april 1810 verstrekt te worden door de Raad van State. Een voorstel tot herinrichting van de Raad van State werd in 1832 tevergeefs ingediend, terwijl een ontwerp van koninklijk besluit m.b.t. een Wetgevende Raad in 1833-34 evenzeer op een sisser uitliep. Op 1 juli 1832 werd een voorlo-

pige Mijnraad opgericht, die echter slecht functioneerde en derhalve op 1 januari 1834 werd afgeschaft. Bij wet van 2 mei 1837 werd een Mijnraad ingericht, wiens bevoegdheden op het einde van de negentiende eeuw en in het begin van de twintigste eeuw werden uitgebreid, om de afwezigheid van een Raad van State min of meer op te vangen. Deze Mijnraad ressorteerde meestal onder het Ministerie van Openbare werken. Uiteindelijk werd, meer dan een eeuw later, op 23 december 1946, overgegaan tot de oprichting van een Raad van State, vooral naar het model van wat de instelling was geworden in Frankrijk.

De Raad van State, die oorspronkelijk bij wet opgericht werd als een onderdeel van de uitvoerende macht, kreeg een grondwettelijke basis in 1993 door invoering in titel III van de Grondwet van een afzonderlijk hoofdstuk betreffende de Raad van State en de administratieve rechtscolleges.

De Raad van State bestaat uit een afdeling Wetgeving en een afdeling Administratie en is ingesteld om de wetgevende macht, de Koning, de gemeenschaps- en gewestregeringen op wetgevend en reglementair gebied van advies te dienen en om als administratief rechtscollege over bepaalde geschillen uitspraak te doen.

Behalve in geval van hoogdringendheid, dat met bijzondere redenen wordt omkleed en de ontwerpen betreffende begrotingen, rekeningen, leningen, domeinverrichtingen en het legercontingent, dienen de ministers van de federale, gemeenschaps- en gewestregeringen, het advies in te winnen over de tekst van alle voorontwerpen van wet, decreet en ordonnantie, alsmede van ontwerpen van reglementaire besluiten. De voorzitters van het federaal, gemeenschaps- of gewestparlement, kunnen eveneens een dergelijk advies vragen. Onder bepaalde voorwaarden zijn ze daar toe trouwens verplicht. Deze adviezen zijn niet-bindend, beredeneerd en juridisch van aard. De Raad van State spreekt zich derhalve niet uit over de opportuniteit of het beginsel van de wet, het decreet of de ordonnantie.

De afdeling Administratie vervult zowel jurisdictionele als niet-jurisdictionele taken. De afdeling Administratie doet als rechtsprekend orgaan uitspraak bij wijze van arresten over de beroepen tot nietigverklaring ingesteld tegen de akten en reglementen van de administratieve overheden of tegen de administratieve beslissingen in betwiste zaken. Deze bevoegdheid is zeer ruim: de afdeling kan de overheidshandelingen nietig verklaren zowel wegens machtsoverschrijding en machtsafwending als wegens schending van essentiële vormvereisten. De afdeling heeft ook volle rechtsmacht over betwistingen in verband met de gemeentekieswet: zij doet onder meer uitspraak over geschillen in verband met de vervalverklaring van gemeenteraadsleden; inzake de ocmw-wet oefent de afdeling administratie een gelijkaardige bevoegdheid uit.

De afdeling Administratie heeft ook nog een adviserende bevoegdheid: ze treedt op als een soort rechtskundig adviseur voor de ministers over alle aangelegenheden van administratieve aard, welke niet betwist worden en waarvoor de uitvoerende macht bevoegd is.

De grondwetsherziening van december 1970 gaf decretale bevoegdheden aan de toenmalige Cultuurraden. Daarom werd bij wet van 3 juli 1971 binnen de Raad van State een derde afdeling Bevoegdheidsconflicten opgericht, die de conflicten tussen wet en decreet diende te beslechten. Deze afdeling, die nooit in

werking trad, werd in 1983 afgeschaft. De bevoegdheden werden toegewezen aan het Arbitragehof, dat bij wet van 28 juni 1983 werd opgericht.

Naast de vernietigingsbevoegdheid kreeg de Raad van State sinds 1980 ook de mogelijkheid om de tenuitvoerlegging van een met een annulatieberoep bestreden handeling te schorsen. Die bevoegdheidsuitbreiding inzake de schorsing is geleidelijk geschied en heeft uiteindelijk geleid tot de uitbouw van een volwaardig administratief kort geding voor de Raad van State.

De wet van 15 december 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen verleende de Raad van State de bevoegdheid om de beslissing tot terugwijzing of uitzetting van vreemdelingen op te schorten. De wet van 16 juni 1989 houdende diverse institutionele hervormingen heeft de schorsingsmogelijkheid uitgebreid tot om het even welke verordening of individuele administratieve rechtshandeling, op voorwaarde dat een ernstig middel en een moeilijk te herstellen ernstig nadeel werden aangevoerd. Bovendien bleef de grond van schorsing beperkt tot een schending van de toenmalige artikelen 10, 11 of 24 van de grondwet. Deze laatste beperking werd opgeheven bij wet van 19 juli 1991, die een administratief kort geding voor de Raad van State invoerde.

De voortdurende uitbreiding van de bevoegdheden had tot gevolg dat het aantal procedures voor de afdeling Administratie sterk toenam, zodat de Raad van State met een grote achterstand kampte. Vooral de dossiers m.b.t. de vreemdelingen stegen spectaculair. Om de enorme afstand tussen het inleiden van een vordering en de definitieve uitspraak te verminderen heeft de wet van 15 september 2006 een aantal niet-rechtsprekende bevoegdheden afgeschaft (bv. de vroegere taken van de Mijnraad) zodat de Raad van State zich voortaan kan concentreren op zijn beide hoofdtaken, namelijk een adviesverlenende en een rechtsprekende taak. Bovendien werden de geschillen inzake individuele beslissingen in het vreemdelingenrecht overgeheveld naar een nieuwe Raad voor Vreemdelingenbetwistingen.

2.3. *Archieven en publicaties*

De documenten betreffende het administratief beheer van de Raad van State zoals personeelsdossiers, verslagen van de algemene vergadering en dergelijke meer, worden door de Raad van State zelf vanaf het begin gearchiveerd. Dit geldt ook voor de dossiers van de afdeling wetgeving. De dossiers betreffende de adviezen nrs. 1 tot 12.500 bevatten evenwel slechts de basisstukken, namelijk de voor advies voorgelegde ontwerpтекст, het auditeursverslag en het advies. Vanaf advies nr. 12.500 zijn de dossiers meestal min of meer volledig.

Wat de dossiers van de afdeling Administratie betreft, worden de stukken uit het administratief dossier die de eigendom zijn van de partijen, steeds teruggestuurd; de stukken van de Raad (bijvoorbeeld memories, verslagen, adviezen, ...) worden in een eerste fase geselecteerd door het Algemeen Rijksarchief (ontvangstmeldingen en dergelijke worden bijvoorbeeld vernietigd). De overige stukken worden bij het Algemeen Rijksarchief neergelegd. Op deze archieven is de archiefwet, ook wat de raadpleging betreft, van toepassing.

De vrij omvangrijke archieven, die de Raad van State zelf heeft uitgebouwd, zijn, mits toestemming van de Eerste Voorzitter, onder bepaalde voorwaarden consulteerbaar.

Over het algemeen is de onderzoeker echter aangewezen op het gepubliceerde bronnenmateriaal. Wat de afdeling wetgeving betreft, kan gewezen worden op het feit dat de adviezen bij de voorontwerpen van wet, decreet, ordonnantie of ontwerpen van reglementaire besluiten worden gevoegd bij de memorie van toelichting of bij de verslagen aan de Koning of de regering. Aan de teksten van ontwerpen en voorstellen van wet en decreet en hun amendementen worden desgevallend de adviezen van de Raad van State toegevoegd. Voor al deze adviezen moet men zich dus wenden tot de parlementaire stukken van de beide Kamers en de gemeenschaps- en gewestraden.

De arresten van de afdeling Administratie worden bijna allemaal opgenomen in de:

Verzameling van arresten en adviezen van de Raad van State. Afdeling administratie en betwiste zaken. Recueil des arrêts et avis du Conseil d'Etat. Section d'administration statuant au contentieux. Kortrijk, 1948-1971.

Verzameling der arresten van de Raad van State. Afdeling bevoegdheidsconflicten en afdeling administratie. Recueil des arrêts du Conseil d'Etat. Section des conflits de compétence et section d'administration. Kortrijk, 1971-1994.

De samenvattingen van de arresten worden onder een aantal trefwoorden opgenomen in *Permanente tabellen. Tables permanentes.*

Bij wijziging van de gecoördineerde wetten op de Raad van State op 4 augustus 1996 werd gesteld dat de arresten van de Raad van State toegankelijk zijn voor het publiek. Iedere burger heeft derhalve voortaan het recht om de volledige tekst van elk arrest in te kijken op de griffie.

Het KB van 7 juli 1997 regelde de publicatie van de arresten via de elektronische snelweg: www.raadvst-consetat.be en via een jaarlijkse verspreiding van een cd-rom.

Talrijke juridische tijdschriften, voornamelijk op het vlak van het publiek recht, publiceren ook de meeste arresten.

Tot slot dient de aandacht gevestigd op het feit dat het archief van de Mijnraad berust in het Rijksarchief waar het van een uitgegeven inventaris is voorzien:

WELLENS (R.). *Inventaire des archives du Conseil des mines.* Brussel, 1976.

3. De Raad voor Vreemdelingenbetwistingen

Na jarenlange besprekingen m.b.t. de vreemdelingen kwam uiteindelijk de wet van 15 december 1980 tot stand, waarin de toegang en verblijf de algemene regel is en de verwijdering de uitzondering. In tegenstelling tot de vroegere wet van 28 maart 1952 verkreeg de vreemdeling het recht op een tegensprekelijke procedure bij de Raad van State.

De snel groeiende migratie en de moeilijke economische situatie hadden tot gevolg dat de asielprocedure complexer werd. Op basis van de wet van 22 december 1999 werden heel wat dossiers geregulariseerd. Al deze omstandig-

heden hadden tot gevolg dat het aantal dossiers dat de Raad van State moest behandelen enorm steeg (van ongeveer 2000 in 1998 tot 13.000 in 2002). Talrijke maatregelen werden getroffen om de groeiende achterstand in te perken. Uiteindelijk heeft de wet van 15 september 2006 een Raad voor Vreemdelingenbetwistingen opgericht, die vanaf 1 juni 2007 de bevoegdheden van de Raad van State inzake het vreemdelingencontentieux heeft overgenomen, alsook de bevoegdheden van de Vaste Beroepscommissie voor vluchtelingen.

De Raad voor Vreemdelingenbetwistingen is een administratief rechtscollege, dat als enige bevoegd is om kennis te nemen van de beroepen die worden ingesteld tegen individuele beslissingen genomen met toepassing van de wetten betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen. De Raad is ook als enige bevoegd voor de behandeling van de beroepen tegen beslissingen waarbij de Commissaris-generaal voor de vluchtelingen en de staatlozen de hoedanigheid van vluchteling erkent, weigert of intrekt. Tegen een beslissing van de Raad van Vreemdelingenbetwistingen is nog een cassatieberoep bij de Raad van State mogelijk.

Een beperkte informatie is (voorlopig) beschikbaar op de website van de Raad: www.cce-rvv.be.

4. De Raad voor betwistingen inzake studievoortgangsbeslissingen

De grotere assertiviteit van de burgers had o.m. tot gevolg dat in het onderwijs de beroepen tegen een beslissing van een examenjury voortdurend stegen. In Vlaanderen werd door het decreet van 19 maart 2004 betreffende de rechtspositieregeling van de student, de medezeggenschap in het hoger onderwijs, de integratie van bepaalde afdelingen van het hoger onderwijs voor sociale promotie in de hogescholen en de begeleiding van de herstructurering van het hoger onderwijs in Vlaanderen een filter ingebouwd met de oprichting van een Vlaams administratief rechtscollege, de Raad voor Examenbetwistingen.

Deze Raad trad in werking op 1 januari 2005. Vanaf het academiejaar 2005-2006 werd dit de Raad voor betwistingen inzake studievoortgangsbeslissingen. Deze naamswijziging is het gevolg van een uitbreiding van de bevoegdheden door de invoering van het decreet van 30 april 2004 betreffende de flexibilisering van het hoger onderwijs in Vlaanderen. Iedere student ingeschreven aan een universiteit of een hogeschool kan een verzoekschrift indienen bij de Raad wanneer hij een studievoortgangsbeslissing wil betwisten. De beslissing van de Raad kan bij de Raad van State aangevochten worden bij wijze van administratief cassatieberoep.

De Raad voor betwistingen inzake studievoortgangsbeslissingen voorziet in een publicatie van een informatiebrochure, waarin de werking van de Raad wordt uitgelegd.

Jaarlijks wordt een verslag opgemaakt en gepubliceerd. Ook de geanonimiseerde uitspraken zijn elektronisch raadpleegbaar op de website van de instelling: www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/Raad/.

5. Het Grondwettelijk Hof en zijn voorloper het Arbitragehof

5.1. Bibliografie

- ALEN (A.), ed. *Twintig jaar Arbitragehof*. Antwerpen, 2005.
CEREXHE (E.), RIGAUX (M.). *La Cour d'Arbitrage*. Diegem, 1998.
DELPÉRE (F.), RASSON-ROLAND (A.). *La Cour d'Arbitrage*. Brussel, 1997.
POPELIER (P.). *Procederen voor het Grondwettelijk Hof*. Antwerpen, 2008.
VELAERS (J.). *Van Arbitragehof tot Grondwettelijk Hof*. Antwerpen, 1990.

5.2. De instelling

Het Grondwettelijk Hof is een rechtscollege dat los staat van de drie staatsmachten. De voorloper van het Grondwettelijk Hof, het Arbitragehof, werd ingesteld bij wet van 28 juni 1983 in uitvoering van het (toenmalig) art. 107ter gw. De bijzondere wet op het Arbitragehof van 6 januari 1989 heeft, in het kader van een fundamentele hervorming van de Belgische staatsstructuren, de bevoegdheid van het Hof grondig verruimd.

Het Arbitragehof deed uitspraak over bevoegdheidsgeschillen tussen de federale staat, de gemeenschappen en de gewesten, alsook sinds de grondwetsherziening van 15 juli 1988 over de schending van de artikelen 10, 11 en 24 gw door een wet, decreet of ordonnantie. De bijzondere wet van 9 maart 2003 breidde de toetsing van wetten, decreten en ordonnantiën uit tot de gehele titel II (art. 8 tot en met 32) en de artikelen 170 en 172 (wettigheid en gelijkheid van belastingen) en 191 (bescherming van de vreemdelingen) van de grondwet.

De grondwetsherziening van 7 mei 2007 wijzigde de benaming in Grondwettelijk Hof, wat beter overeenstemt met de werkelijke bevoegdheden van dit rechtscollege.

Een beroep tot vernietiging kan niet alleen ingesteld worden door de minister-raad, de deelregeringen of de voorzitters van de wetgevende vergaderingen (op verzoek van twee derde van hun leden), maar ook door iedere (natuurlijke of rechts-) persoon, die doet blijken van een belang bij een volledige of gedeeltelijke vernietiging van de aangevochten wet, decreet of ordonnantie.

Het Grondwettelijk Hof is samengesteld uit 12 rechters, 6 Nederlandstaligen en 6 Franstaligen. Het heeft twee voorzitters, een Nederlandstalige en een Frans-talige. Het voorzitterschap wordt door elke voorzitter om beurten waargenomen voor een jaar. De helft van de rechters moet jurist zijn en minstens 5 jaar het ambt hebben bekleed van magistraat bij het Hof van Cassatie of de Raad van State, van hoogleraar in de rechten of van referendaris bij het Grondwettelijk Hof. De andere helft van het Hof bestaat uit gewezen parlementsleden met minstens 8 jaar ervaring.

Het Grondwettelijk Hof doet uitspraak met 7 leden (drie van elke taalgroep en de voorzitter). Elke beslissing wordt bij meerderheid genomen. Wanneer hij het nodig oordeelt, kan elk van de beide voorzitters een zaak voorleggen aan het Hof in voltallige zitting. In dit geval is bij staking van stemmen de stem van de voorzitter doorslaggevend.

5.3. *Archieven en publicaties*

De recente oprichting van het Grondwettelijk Hof maakt dat de documenten van deze instelling nog niet kunnen geraadpleegd worden. Bijgevolg is slechts gepubliceerd bronnenmateriaal te gebruiken.

Het Grondwettelijk Hof publiceert een jaarverslag. Vanaf 2003 is dit elektronisch te raadplegen op www.arbitrage.be.

De arresten die gewezen zijn op een beroep tot vernietiging worden in extenso gepubliceerd in het *Belgisch Staatsblad*. De arresten die gewezen zijn op prejudiciële vraag worden slechts bij uittreksel bekendgemaakt.

Bovendien moest het Arbitragehof zorg dragen voor de publicatie van zijn arresten in een officiële verzameling, namelijk:

Arbitragehof: arresten. Cour d'Arbitrage: arrêts. Schiedsgerichtshof: Entscheidungen. Brussel, 1983-2007.

Sinds 2003 zijn de arresten te raadplegen op www.arbitrage.be.

6. De adviesorganen

6.1. *Bibliografie*

Administratief en gerechtelijk jaarboek voor België. Annuaire administratif et judiciaire de Belgique. Brussel, 1864-.

Wegwijs in de federale administratie. Guide de l'administration fédérale. Brussel, 2003³, 2 dln.

6.2. *De instellingen*

Naarmate de overheid zich ontfermde over meer en meer domeinen in de samenleving en de problemen steeds ingewikkelder werden, richtte het Parlement, maar vooral de regering raden, commissies of andere organen op, die advies konden verstrekken, maar meestal niet over enige beslissingsmacht beschikten. Sommige adviesorganen kregen na enige tijd rechtspersoonlijkheid; deze (parastatale) instellingen worden behandeld bij de respectieve ministeries, onder wiens voogdij zij ressorteerden. Dergelijke adviesorganen ontstonden reeds vroeg en konden alle mogelijke aandachtspunten betreffen. We vermelden bij wijze van voorbeeld de Hoge Raad voor de Arbeid, de Hoge Raad voor de Landbouw, enz.

De onoverzichtelijkheid van hun aantal leidde er toe dat de staatssecretaris voor de hervorming van de instellingen bij KB van 2 juni 1977 een hele reeks organen ophief en stelde dat in de toekomst de adviesorganen zouden ophouden te bestaan op 31 december van het tiende jaar volgende op dat van hun oprichting, tenzij de bevoegde minister schriftelijk heeft meegedeeld dat zij in stand gehouden moeten worden. Dit KB bleef evenwel grotendeels dode letter, zodat nog steeds weinig duidelijkheid bestaat over het aantal adviesorganen.

Naast de raden, commissies, comités, werkgroepen en andere organen onder gelijk welke benaming die als adviesorgaan werden opgericht bij koninklijk of ministerieel besluit, werden in de loop der jaren ook Koninklijke Commissarissen bij koninklijk besluit aangesteld, belast met het onderzoek van specifieke problemen. We vermelden als voorbeeld het KB van 10 oktober 1936 strekkende

tot benoeming van een Koninklijk Commissaris voor de fiscale vereenvoudiging, het KB van 28 oktober 1936 tot benoeming van een Koninklijk Commissaris voor de ambachts- en handeldrijvende middenstand, het KB van 17 november 1936, dat een Koninklijk Commissaris belast met de studie van de werkloosheid, enz.

Ten slotte werden vanaf het laatste kwart van de negentiende eeuw verscheidene overlegstructuren in het leven geroepen, die de beslissingen binnen de regering beter dienden te coördineren. Deze interministeriële overlegorganen werden vooral na de Eerste Wereldoorlog talrijker en bevoegd op diverse domeinen.

Na de staatshervorming van 1980 werden overlegprocedures voorzien tussen de Federale Staat, de Gemeenschappen en de Gewesten. Deze zijn zeer verscheiden en variëren van een loutere informatieplicht, advies, betrokkenheid of overleg tot akkoord en eensluidend advies. Ook binnen de Gemeenschappen en Gewesten ontstonden adviesorganen. In Vlaanderen werd binnen het kaderdecreet Bestuurlijk Beleid het decreet van 18 juli 2003 afgekondigd tot regeling van de strategische adviesraden, gewijzigd op 22 december 2006. Dit decreet bepaalt dat de strategische adviesraden per beleidsdomein elk afzonderlijk per decreet moeten worden opgericht (zie hierover het hoofdstuk over de gewesten en gemeenschappen).

6.3. *Archieven en publicaties*

Wat de uitvoering van de archiefwet betreft, worden de adviesorganen behandeld zoals de ministeries. De archieven van de adviesorganen zijn doorgaans sterk verweven met het archief van het betrokken ministerie. Bijgevolg moet de onderzoeker in eerste instantie kijken naar het bronnenmateriaal van het departement, waarbinnen de commissie, het comité, de raad, de werkgroep fungeerde.

Vele werkinstrumenten nemen trouwens dikwijls deze adviesorganen op, zo bijvoorbeeld:

PUT (E.). *Het Ministerie van Justitie (1831-1988). Deel I: organisatiestructuur van de centrale administratie en de adviesorganen*. Brussel, 1990.

DESMAELE (B.). *Le Ministère des Finances. Etude de l'évolution structurelle de l'administration centrale et ses organes consultatifs. Première partie: 1831-1945*. Brussel, 1990.

Vele adviesorganen werden na de Eerste, maar vooral na de Tweede Wereldoorlog opgericht; ze beschikten over een zeer beperkte administratie en vergaderden soms zeer onregelmatig of sporadisch. De uitgebrachte adviezen zijn doorgaans slechts voor de minister bestemd, terwijl de notulen van hun vergaderingen vaak vertrouwelijk bleven.

Deze beslotenheid wordt nog versterkt door het feit dat ze meestal weinig publiceren. In de 19^e en het begin van de 20^e eeuw bevatten de publicaties van de ministeries geregeld informatie over de werking van de bij hen opgerichte adviesorganen. Na de Tweede Wereldoorlog is het aantal adviesorganen dat over een publicatie beschikt sterk gedaald. Dergelijke publicaties kennen ook een zeer beperkte verspreiding. Het betreft, in het voorkomend geval, haast altijd adviesorganen met rechtspersoonlijkheid.

Als besluit kunnen we stellen dat slechts voor weinig adviesorganen de bronnen raadpleegbaar zijn en dan nog via het departement, waarin deze raad, dit comité, deze werkgroep of die commissie werkzaam is. In vele gevallen is de oprichting trouwens te recent om zonder problemen over het ganse gamma van bronnen te kunnen beschikken.

